

Centralna Komisja Egzaminacyjna

EGZAMIN MATURALNY 2012

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

POZIOM ROZSZERZONY

Kryteria oceniania odpowiedzi

MAJ 2012

Część I.**Zadanie 1. (0–1)**

Obszar standardów	Opis wymagań
Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym – opisy procesów społecznych (II.P.2)
	Wiadomości: Procesy społeczne, prawidłowości życia społecznego (I.R.1 / I.P.1)

Poprawna odpowiedź:

- A. społeczeństwo przemysłowe (industrialne)
B. społeczeństwo poprzemysłowe (postindustrialne / postprzemysłowe)
C. społeczeństwo informacyjne (wiedzy)

1 p. – za podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 2. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Instytucje życia społecznego, procesy społeczne (I.P.1 / I.R.1)

Poprawna odpowiedź:

B.

1 p. – za podkreślenie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podkreślenie niepoprawnej odpowiedzi lub więcej niż jednej odpowiedzi

Zadanie 3. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Instytucje życia społecznego, procesy społeczne (I.P.1 / I.R.1)

Poprawna odpowiedź:

- awans społeczny
- degradacja społeczna

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst z zakresu myśli politycznej (II.P.2)
	Wiadomości: ideologie i doktryny polityczne (I.P.6)

Poprawna odpowiedź:

A.

1 p. – za podkreślenie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podkreślenie niepoprawnej odpowiedzi lub więcej niż jednej odpowiedzi

Zadanie 5. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – opis modelu państwa (II.P.2)
	Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, doktryny polityczne (I.R.4 / I.P.6)

Poprawna odpowiedź:
socjalne (opiekuńcze / dobrobytu)

- 1 p.** – za podanie poprawnej odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Zadanie 6. (0–2)

Wiadomości i rozumienie	Modele ustrojowe państw demokratycznych, współczesne formy państw (I.R.5 / I.R.4)

Poprawna odpowiedź:

Państwo	Metoda wyboru prezydenta	Zakres kompetencji prezydenta
A. Niemcy	4 (wybory przez organ składający się m.in. z parlamentarzystów)	6 (jego rola ogranicza się do funkcji reprezentacyjnych)
B. Francja	1 (wybory powszechne bezpośrednie)	8 (może przewodniczyć posiedzeniom rządu i decyduje o polityce zagranicznej i bezpieczeństwa)
C. USA	3 (wybory powszechne pośrednie)	5 (podlegają mu organy władzy wykonawczej)

- 3 p.** – za przyporządkowanie sześciu poprawnych elementów odpowiedzi
1 p. – za przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, przyporządkowanie czterech i więcej niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 7. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Modele ustrojowe państw demokratycznych, partie polityczne (I.R.5 / I.P.6)

Poprawna odpowiedź:
A. system dwublokowy
B. system dwupartyjny
C. system kooperacji partii

W podpunkcie B. – z uwagi na bieżącą sytuację polityczną w Wielkiej Brytanii – uznaje się także zapis: „dwiupartyjny”.

- 1 p.** – za przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi
0 p. – za brak odpowiedzi, przyporządkowanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 8. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej (I.P.7)

Poprawna odpowiedź:

- A. fałsz
B. prawda
C. fałsz

1 p. – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi**0 p.** – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi**Zadanie 9. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – notka informacyjna (II.P.2)
	Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (I.P.7 / I.R.7)

Poprawna odpowiedź:

Marszałek Senatu RP

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi**0 p.** – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi**Zadanie 10. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Rozpoznawanie ważnych postaci życia publicznego, korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – fotografie i notki informacyjne (II.P.4 / II.P.2)
	Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (I.P.7 / I.R.7))

Poprawna odpowiedź:

- A. Jerzy Buzek
B. Marek Belka

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi**0 p.** – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi**Zadanie 11. (0–1)**

Korzystanie z informacji	Lokalizacja działalności ważnych postaci życia publicznego w czasie (II.P.4)
	Wiadomości: ochrona praw człowieka, organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej i ich funkcjonowanie (I.R.9 / I.P.7 / I.R.7)

Poprawna odpowiedź:

- A. – O
B. – P

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi**0 p.** – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 12. (0–1)

Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty konstytucji i ustawy (II.P.7)
	Wiadomości: organy władzy Rzeczypospolitej Polskiej, obywatel wobec prawa (I.P.7 / I.P.12)

Poprawna odpowiedź:

A. Najwyższa Izba Kontroli

B. Prokuratura

W podpunkcie B. uznaje się także zapis: „Prokuratura Generalna”.

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 13. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Elementy prawa, obywatel wobec prawa (I.R.10 / I.P.12)

Poprawna odpowiedź:

A. prawo handlowe

B. prawo rzeczowe

C. prawo rodzinne

1 p. – za przyporządkowanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, przyporządkowanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 14. (0–1)

Korzystanie z informacji	Czytanie ze zrozumieniem przepisów prawnych – fragmenty ustawy (II.P.7)
	Wiadomości: elementy prawa, obywatel wobec prawa (I.R.10 / I.P.12)

Poprawna odpowiedź:

B.

1 p. – za podkreślenie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podkreślenie niepoprawnej odpowiedzi lub więcej niż jednej odpowiedzi

Zadanie 15. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – tekst publicystyczny (II.P.2)
	Wiadomości: wyzwania współczesności, stosunki międzynarodowe, problemy współczesnego świata (I.R.13 / I.P.15 / I.P.16)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

ład wielobiegunowy (wielocentryczny / policentryczny)

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Zadanie 16. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu politycznym – mapa polityczna Europy i notki informacyjne (II.P.2)
	Wiadomości: szanse i bariery rozwoju Europy, problemy współczesnego świata (I.R.11 / I.P.16)

Poprawna odpowiedź:

A. Litwa (Republika Litewska), nr 5

B. Mołdawia (Mołdowa / Republika Mołdawii / Republika Mołdowy), nr 2

C. Estonia (Republika Estońska), nr 7

2 p. – za podanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi (nazw państw i ich numerów na mapie)

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi (nazw państw i ich numerów na mapie)

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 17. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Działanie Unii Europejskiej, dziedziny prawa (I.P.14 / I.P.9)

Poprawna odpowiedź:

A. Paryż

B. Maastricht

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 18. (0–1)

Wiadomości i rozumienie	Rozwój zjednoczonej Europy, działanie Unii Europejskiej (I.R.11 / I.P.14)

Poprawna odpowiedź:

A. prawda

B. fałsz

C. prawda

1 p. – za wskazanie trzech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Część II.

Zadanie 19. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym (II.P.2)
	Wiadomości: zagrożenia dla demokracji, historyczne i współczesne formy państw (I.R.6 / I.R.4)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

A. trzy spośród:

- demokratyzm wzorów kulturowych
- gdy ma oparcie w cechach mentalności
- gdy ma oparcie w obyczajowości rozpowszechnionej i dominującej w danym społeczeństwie
- utrwalona tradycja demokratyzmu w stosunkach społecznych

B. jedna spośród:

- Importowana lub narzucana demokracja degeneruje się w zderzeniu z lokalną tradycją autorytarną i konserwatywną.
- Importowana lub narzucana demokracja staje się pozorna, fasadowa, selektywna i ułomna.

1 p. – za wskazanie czterech poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu lub niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 20. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej i wykresu słupkowego (II.P.2 / II.R.1)
	Wiadomości: wartości społeczne, kultura polityczna (I.R.2 / I.P.6)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

jedna spośród:

- Raczej nie. Blisko połowa ankietowanych uznała, że demokracja nie powinna być rozwijana w państwach świata, gdyż nie nadaje się ona do ich tradycji i kultury i również blisko połowa ankietowanych uznała, że rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne.
- Postawy nie są jednoznaczne. Odsetek uznających, że demokracja winna być rozwijana w państwach świata niezależnie od kultury i tradycji wyniósł 39%, a odsetek uznających, że ma dla nich znaczenie, czy rządy są demokratyczne, czy nie wyniósł 48%).

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi (poprawną ocenę i uzasadnienie z odwołaniem do wykresu i tabeli)

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi (niepoprawną ocenę lub / i niepoprawne uzasadnienie, uzasadnienie bez odwołania się do każdego ze źródeł)

Zadanie 21. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – teksty popularnonaukowe (II.P.2 / II.R.1)
	Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, wartości demokracji, ruchy społeczne (I.R.4 / I.R.6 / I.P.5 / I.R.1)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

jedna spośród:

- W państwach arabskich demokratyzacja miała charakter oddolny (rozpoczęła się w wyniku masowych wystąpień społecznych), a w Turcji – odgórny (została dokonana przez elity rządzące). W państwach arabskich nie doszło do wprowadzenia reżimu demokratycznego, zaś reżim turecki można uznać za demokrację.
- W państwach arabskich demokratyzacja nastąpiła w wyniku rewolucji, a w Turcji – ewolucyjnie w wyniku reform. W państwach arabskich demokratyzacja jest na pierwszym etapie, a w Turcji zakończył się drugi etap.

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 22. (0–2)

A. Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – teksty popularnonaukowe (II.P.2 / II.R.1)
	Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, wyzwania współczesności (I.R.4 / I.R.6 / I.R.13)
B. Wiadomości i rozumienie	Historyczne i współczesne formy państw, problemy współczesnego świata, ruchy społeczne (I.R.4 / I.P.16 / I.R.1)

A. Przykład poprawnej odpowiedzi:

dwie spośród:

- rewolucje aksamitne skutkowały wzmocnieniem autorytaryzmu (nie doprowadziły do demokratyzacji);
- rewolucje aksamitne nie doprowadziły do wymiany przywódców i elit władzy;
- rewolucje aksamitne nie doprowadziły do budowy społeczeństwa obywatelskiego.

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

B. Poprawna odpowiedź:

dwie spośród:

- Gruzja
- Ukraina
- Kirgistan (Republika Kirgiska / Kirgizja)

1 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 23. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych – teksty popularnonaukowe (II.P.2 / II.R.1)
	Wiadomości: struktura i przemiany społeczeństwa polskiego, zagadnienia narodowościowe (I.R.3 / I.P.2 / I.P.3)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

jedna spośród:

- podobieństwo – ważność identyfikacji religijnej; różnica – język (język białoruski jako ważny dla identyfikacji Białorusinów w Polsce i język polski jako niemający istotnego znaczenia w identyfikacji Polaków na Białorusi)
- podobieństwo – poczucie przynależności do danego narodu; różnica – identyfikacja z kulturą (dla Białorusinów w Polsce kultura białoruska jest ważna, a cechy kultury Polaków na Białorusi nie są polskie / są białoruskie lub rosyjskie)

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

Zadanie 24. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie tabelarycznej (II.P.2)
	Wiadomości: generacje praw człowieka, zagadnienia narodowościowe, kultura polityczna (I.R.9 / I.P.3 / I.P.6)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

jedna spośród:

- Akceptacja jest znacząca, gdy chodzi o prawa kulturalne, zaś maleje, gdy zakres praw mniejszości dotyczy sfery politycznej.
- Akceptacja jest znacząca, gdy chodzi o prawa II generacji, zaś maleje, gdy zakres praw mniejszości dotyczy I generacji.
- Akceptacja jest znacząca, gdy chodzi o prawa edukacyjne (do nauki), zaś maleje, gdy zakres praw mniejszości dotyczy przestrzeni publicznej.

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Zadanie 25. (0–2)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym, krytyczna analiza materiałów źródłowych, analiza różnych stanowisk – teksty popularnonaukowe (II.P.2 / II.R.1/ II.R.2)
	Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, wyzwania współczesności (I.P.3 / I.R.13)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

A. obiektywne, np. brak organizacji polskich
subiektywne, np. chęć poprawy bytu

1 p. – za wskazanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi (typów i ich przykładów)

0 p. – za brak odpowiedzi, wskazanie niepoprawnego elementu bądź niepoprawnych elementów odpowiedzi

B. Identyfikacja narodowa może – według naukowców – się zmieniać, tymczasem łośwscy Polacy uważają, że narodowości nie można zmienić.

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi (wskazanie niezgodności)

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Zadanie 26. (0–1)

Korzystanie z informacji	Korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym – dane z badań opinii publicznej w formie wykresu kołowego (II.P.2)
	Wiadomości: zagadnienia narodowościowe, przemiany społeczeństwa polskiego, kultura polityczna (I.P.3 / I.R.3 / I.P.6)

Przykład poprawnej odpowiedzi:

Poglądy większości społeczeństwa są zgodne z badaniami i poglądami zaprezentowanymi w tekście, gdyż ponad 2/3 (większość) ankietowanych dopuszcza identyfikację z dwoma narodami.

1 p. – za podanie poprawnej odpowiedzi (ocenę wraz z uzasadnieniem)

0 p. – za brak odpowiedzi, podanie niepoprawnej odpowiedzi

Część III.

Zadanie 27. (0–20)

Temat 1: Scharakteryzuj sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych we współczesnej Polsce oraz procesy społeczno-kulturowe, którym podlegają.

Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: charakterystykę życia zbiorowego we współczesnej Polsce i ocenę procesów społecznych (III.R.1 / III.P.1 / III.P.5)
	Korzystanie z informacji: wskazywanie przyczyn i skutków procesów społecznych, rozpoznawanie problemów społecznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.R.1 / II.P.2 / II.P.5 / II.P.6)
	Wiadomości: przemiany społeczeństwa polskiego, zagadnienia narodowościowe, prawa człowieka, obywatel wobec prawa (I.R.3 / I.R.9 / I.P.3 / I.P.12)

Kryteria oceniania

Charakterystyka sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce (0–10)

- **Podanie nazw aktów prawnych normujących sytuację mniejszości narodowych i etnicznych, wskazania rozróżnienia między nimi i podanie ich przykładów (0–2)**

1. podanie nazw aktów normatywnych określających sytuację mniejszości narodowych i etnicznych
2. wskazanie różnicy między mniejszością narodową a etniczną i podanie przykładów mniejszości narodowych i etnicznych

2 p. – za podanie dwóch poprawnych elementów odpowiedzi (nazw aktów prawnych i rozróżnienia między mniejszością etniczną a narodową oraz ich przykładów)

1 p. – za podanie jednego poprawnego elementu odpowiedzi

- **Właściwa charakterystyka sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce w następujących dziedzinach (0–8):**

1. politycznej, np. zakaz dyskryminacji i ochrona przed przymusową asymilacją, zwolnienie komitetów wyborczych mniejszości z progu wyborczego
2. dotyczącej oświaty dla członków mniejszości, np. lekcje w języku mniejszości, matura z języka i w języku mniejszości
3. dotyczącej języka mniejszości w przestrzeni publicznej, np. możliwości komunikowania się z władzami gminnymi i zapisów nazw w języku mniejszości w miejscowościach, w których stanowią znaczny odsetek ludności
4. dotyczącej działalności kulturalnej mniejszości, np. dofinansowanie przez państwo działalności społeczno-kulturowej mniejszości
5. prawa mniejszości wynikające z generalnych praw człowieka i obywatela

8 p. – za pełną charakterystykę czterech różnorodnych dziedzin dotyczących sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce

2 p. – za pełną charakterystykę dziedziny dotyczącej sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce

1 p. – za niepełną charakterystykę dziedziny dotyczącej sytuacji prawnej mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce

Charakterystyka procesów społeczno-kulturowych, którym podlegają mniejszości narodowe i etniczne w Polsce (0–6)

Przykładowe procesy:

- asymilacja, m.in. konwersje, rozmywanie się tożsamości, wynarodowienie
- akulturacja, m.in. dwukulturowość, integracja kulturowa z kulturą większości
- wzrost świadomości narodowej, działania na rzecz pielęgnowania swej identyfikacji narodowej i etnicznej

6 p. – za pełną charakterystykę dwóch procesów, którym podlegają mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

3 p. – za pełną charakterystykę procesu, któremu podlegają mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

1 p. – za fragmentaryczną charakterystykę procesu, któremu podlegają mniejszości narodowe i etniczne w Polsce

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–2)

2 p. – za poprawne powołanie się na minimum dwa materiały źródłowe

1 p. – za poprawne powołanie się na jeden materiał źródłowy

Poprawny język wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym

Poprawna forma wypowiedzi (0–1)

1 p. – za pracę z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą

Temat 2: Rozważ, czy demokracja jest wartością uniwersalną, i scharakteryzuj – odwołując się do przykładów z ostatniego ćwierćwiecza – udane i nieudane próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego.

Tworzenie informacji	Formułowanie wypowiedzi pisemnej zawierającej: charakterystykę dylematów życia zbiorowego we współczesnym świecie i ocenę procesów politycznych, działań władz oraz wydarzeń z punktu widzenia kultury i moralności (III.R.1 / III.R.3 / III.P.1 / III.P.4 / III.P.5)
	Korzystanie z informacji: analiza różnych stanowisk w debacie publicznej, wskazywanie przyczyn i skutków wydarzeń i procesów politycznych, korzystanie ze źródeł informacji o życiu społecznym i politycznym oraz krytyczna analiza materiałów źródłowych (II.R.1 / II.R.2 / II.P.2 / II.P.5)
	Wiadomości: historyczne i współczesne formy państw, zagrożenia dla demokracji, procesy społeczne, problemy współczesnego świata (I.R.4 / I.R.6 / I.R.1 / I.P.16)

Kryteria oceniania

Rozważenie, czy demokracja jest wartością uniwersalną (0–4)

podanie argumentów

podanie kontrargumentów

4 p. – za podanie argumentów i kontrargumentów

1 p. – za podanie jednego argumentu „za” lub „przeciw”

Charakterystyka udanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza (0–6)

Przykładowe procesy:

- demokratyzacja w Europie Środkowo-Wschodniej na przełomie lat 80. i 90. XX wieku, np. w Polsce, w Czechosłowacji, na Węgrzech
- demokratyzacja w nadbałtyckich państwach postradzieckich
- odgórna demokratyzacja Turcji od końca lat 90. XX wieku w celu spełnienia kryteriów kopenhaskich
- demokratyzacja w wybranych krajach bałkańskich, np. w Słowenii, Chorwacji po prezydenturze F. Tudjmana, Bułgarii i Rumunii

- 6 p.** – za pełną charakterystykę dwóch udanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza
- 3 p.** – za pełną charakterystykę udanej próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładzie z ostatniego ćwierćwiecza
- 1 p.** – za fragmentaryczną charakterystykę udanej próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładzie z ostatniego ćwierćwiecza

Charakterystyka nieudanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza (0–6)

Przykładowe procesy:

- nieudana demokratyzacja na obszarze WNP, np. próby demokratyzacji w Białorusi i Rosji w pierwszym okresie niepodległości i odwrót od demokracji w okresie prezydentur A. Łukaszenki i W. Putina)
- nieudana demokratyzacja w wyniku kolorowych rewolucji, np. zmierzanie w kierunku autorytaryzmu reżimu M. Saakaszwilego po rewolucji róż w Gruzji, degeneracja reżimu K. Bakijewa po rewolucji tulipanowej w Kirgistanie
- nieudana (bądź niedokończona) demokratyzacja w krajach arabskich, w których zachodziły procesy tzw. arabskiej wiosny

- 6 p.** – za pełną charakterystykę dwóch nieudanych prób wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładach z ostatniego ćwierćwiecza
- 3 p.** – za pełną charakterystykę nieudanej próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładzie z ostatniego ćwierćwiecza
- 1 p.** – za fragmentaryczną charakterystykę nieudanej próby wprowadzania demokratycznego reżimu politycznego na przykładzie z ostatniego ćwierćwiecza

Wykorzystanie materiałów źródłowych (0–2)

- 2 p.** – za poprawne powołanie się na minimum dwa materiały źródłowe
- 1 p.** – za poprawne powołanie się na jeden materiał źródłowy

Poprawny język wypowiedzi (0–1)

- 1 p.** – za pracę napisaną językiem w pełni komunikatywnym

Poprawna forma wypowiedzi (0–1)

- 1 p.** – za pracę z uporządkowanym, logicznym wywodem i właściwą strukturą